

CZU: 343.545

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4011981>**LATURA SUBIECTIVĂ A INFRAȚIUNII DE PROXENETISM***Diana HAMĂC**Universitatea de Stat din Moldova*

Scopul acestui articol rezidă în analiza în detaliu a laturii subiective a infracțiunii de proxenetism prin studiul opiniilor doctrinare, al legislației penale în vigoare a Republicii Moldova, dar și a altor state. Studiul este realizat în baza analizei comparative a legislației Republicii Moldova, României, Germaniei la subiectul enunțat. În același timp, evidențiam cele mai importante aspecte ale laturii subiective a infracțiunii de proxenetism.

Cuvinte-cheie: *latura subiectivă, proxenetism, îndemn, determinare, înlesnire, vinovăție, motiv, prostituție, intenție.*

THE SUBJECTIVE SIDE OF THE MISDEMINOUR OF PIMPING

The purpose of this article resides in the detailed analysis of the subjective side of the crime of pimping by studying the doctrinal opinions, the criminal law in force of the Republic of Moldova but also of other states. The study is based on a comparative analysis of the legislation of the Republic of Moldova, Romania, Germany on the stated topic. At the same time, we highlight the most important aspects of the subjective side of the crime of pimping.

Keywords: *subjective side, pimping, exhortation, determination, ease, guilt, motive, prostitution, intent.*

Introducere

Latura subiectivă a infracțiunii este compusă din condițiile ce vizează atitudinea psihică a făptuitorului față de acțiunea sau inacțiunea sa care constituie elemental material al infracțiunii și față de legătura de cauzalitate.

Astfel, articolul dat reprezintă o analiză succintă a laturii subiective a infracțiunii de proxenetism. Infracțiunea de proxenetism este comisă din vinovăție sub formă de intenție, presupune indemnul, determinarea, înlesnirea sau tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de către altă persoană. Sunt prezente cazuri în care forma vinovăției la comiterea infracțiunii, precum determinarea sau constrângerea la prostituție, este considerată intenția directă, nemijlocită. Totodată, în cazurile în care în rezultatul acestor acțiuni sunt obținute beneficii, câștiguri și interese, ca formă a vinovăției poate fi concepută și intenția indirectă, caracterizată prin acceptarea acestor situații, chiar dacă acestea nu au fost urmărite de către făptuitor. În articol ne-am pus și scopul de a puncta motivele ce stau la baza comiterii infracțiunii menționate sub aspect de drept comparat.

Rezultate și discuții

Potrivit art.220 din Codul penal al Republicii Moldova, infracțiunea de proxenetism presupune indemnul sau determinarea la prostituție ori înlesnirea practicării prostituției de către o altă persoană, dacă fapta nu întrunește elementele traficului de ființe umane [1].

Din perspectiva infracțiunii de proxenetism, putem desluși literalmente că aceasta este comisă din vinovăție sub formă de intenție.

Sunt prezente cazuri în care formă a vinovăției la comiterea infracțiunii, precum determinarea sau constrângerea la prostituție, este considerată intenția directă, nemijlocită.

Totodată, în cazurile în care în rezultatul acestor acțiuni sunt obținute beneficii, câștiguri și interese ca formă a vinovăției poate fi concepută și intenția indirectă, caracterizată prin acceptarea acestor situații, chiar dacă acestea nu au fost urmărite de către făptuitor [2, p.257].

În acest fel, scopul infracțiunii de proxenetism este practicarea de către victimă a prostituției; astfel, victima va întreține raporturi sexuale cu un număr nedeterminat de parteneri pentru bani sau anumite avantaje [3]. Dacă ar fi să facem o comparație, în cazul infracțiunii de trafic de ființe umane sau de trafic de copii, scopul este de a exploata sexual victima, fiind inclusă și exploatarea ei în prostituție [4, p.378].

Termenii utilizați în art.220 CP RM, precum „indemnul”, „determinarea”, „înlesnirea”, conduc spre ideea că aceștia constituie atributul nemijlocit al laturii subiective a infracțiunii de proxenetism. În comparație cu infracțiunile prevăzute la art.165 și 206 CP RM, deducem că în cazul infracțiunii de proxenetism victimele nu și-au dat consimțământul și nu a fost alegerea lor personală de a practica prostituția; or, faptele descrise în articolele menționate sunt realizate prin constrângere și nicidecum prin determinare, astfel nu întrunesc elementele infracțiunii de proxenetism.

Consimțământul victimei este un element definitoriu. Aceasta presupune că odată cu prezența consimțământului victimei infracțiunea de trafic de ființe umane sau de copii poate fi încadrată juridic ca infracțiune de proxenetism.

În urma celor expuse, apare o întrebare logică: din moment ce victima consimte și este de acord să presteze servicii sexuale contra unei remunerări, care este rostul incriminării faptei de simplă determinare din partea proxenetului?

Astfel, consimțământul victimei este recunoscut în doctrină drept o cauză justificativă extralegală. Atât în legislația Republicii Moldova, cât și în cea a României sau a altor țări vecine, consimțământul acesteia nu poate fi utilizat drept cauză justificativă legală. Poziția doctrinară simplistă este că, atât timp cât legea este permisivă sau nu interzice explicit titularului unui bun sau interes de a dispune de acesta, implicit titularul dreptului va putea permite orice atingere a bunului sau interesului fără ca prin aceasta să se comită un act ilicit.

În același timp, legiuitorul Germaniei consideră că acest principiu nu poate fi unul universal aplicabil. În acest mod, consimțământul victimei poate servi drept o cauză justificativă numai cu privire la o sferă redusă de fapte și numai în legătură cu acele încriminări care descriu acțiuni îndreptate spre lezarea unor valori asupra cărora subiectul poate dispune. Astfel, condițiile care trebuiesc îndeplinite de către consimțământul victimei pentru ca el să aibă o valoare penală în sensul unei cauze justificative au fost sistematizate în modul următor:

- să existe un consimțământ al victimei valabil exprimat;
- consimțământul să fie actual;
- să privească o valoare socială de care titularul poate dispune;
- să provină de la titularul valorii sociale ocrotite;
- să fie determinat.

În același timp, este oportună o precizare în legătură cu valorile de care subiectul poate dispune. Astfel, în jurisprudența sa Curtea Europeană a Drepturilor Omului delimitează interesele legale ale omului în următoarele categorii: drepturi și libertăți. Libertățile sunt interesele la care individul/cetățeanul/persoana poate să renunțe, în timp ce drepturile sunt o componentă a individului la care nu există posibilitatea de a renunța la acestea, spre exemplu – dreptul la un proces echitabil. Deosebirea dintre drepturi și libertăți rezidă, de fapt, în interesul care stă la baza acestora. În cazul drepturilor – interesul este unul social, ceea ce înseamnă că lipsirea sau renunțarea individului la acest drept afectează societatea în ansamblul ei. În același timp, renunțarea individului la o libertate (dreptul de a nu face declarații împotriva sa) nu-i afectează decât propriul interes, de care poate dispune după bunul său plac.

La rândul său, doctrina italiană susține că persoana poate dispune asupra propriului drept al inviolabilității sexuale dacă fapta consimțită nu s-a produs într-un loc public sau deschis publicului. Considerăm că este o poziție provocatoare și discutabilă. Ori, este discutabilă poziția și amplasarea unui loc deschis publicului, ce ar presupune aceasta și care ar fi limitele.

Legislația României stabilește că răspunderea penală a celui care săvârșește traficul nu este înlăturată prin consimțământul persoanei traficate.

Astfel, s-a pornit de la ideea că consimțământul în asemenea cazuri este întotdeauna viciat; respectiv, nu poate îndeplini condiția consimțământului valabil exprimat. În majoritatea situațiilor acest consimțământ este obținut prin amenințare, violență sau prin fraudă, înșelăciune, abuz de încredere sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința. De asemenea, acest consimțământ se poate manifesta prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori altor foloase. În acest sens, respectivele modalități au fost considerate a avea capacitate intrinsecă de a vicia consimțământul victimei.

De asemenea, una dintre ipotezele expuse în doctrina românească cu privire la nevalabilitatea consimțământului afirmă că, de fapt, subiectul pasiv al infracțiunii este însăși societatea, iar valorile sociale lezate sunt relațiile de conviețuire socială, valori supraindividuale nesuscetibile de a fi disponibile. Odată ce societatea și-a pierdut din valorile morale, din accepțiunea binelui și a răului și din extrema dorință de a se potrivi în grupuri sociale care nu corespund posibilităților materiale, apare o discrepanță și o ulterioară apariție a infracțiunilor date.

În Codul penal al Spaniei, care prevede consimțământul victimei ca o cauză justificativă pentru anumite infracțiuni, ineficacitatea consimțământului este prevăzută expres în art.188, care asimilează situația celui ce exploatează prostituarea unei altei persoane cu determinarea la prostituție a unei persoane majore.

Revenind la prevederile legislației autohtone, deducem că este imposibil concursul ideal dintre determinarea la prostituție și constrângerea la prostituție: în cazul constrângerii la prostituție, victima nu poate să-și

dirijeze acțiunile, fiind nevoită să urmeze voința făptuitorului; în cazul determinării la prostituție, victima are o alternativă, având de ales între a urma voința făptuitorului și a nu se conforma acesteia [5, p.1180].

În raport cu legislația statului, însăși atitudinea făptuitorului față de victimă se materializează diferit.

Astfel, în statele în care prostituția este admisă prin lege, va fi concepută drept infracțiune prestarea serviciilor de prostituție (sub egida și controlul făptuitorului, care este altă persoană decât cea care prestează) cu încălcarea normelor de practicare a acesteia, securitate, salarizare sau, eventual, a condițiilor de muncă. În statele în care prostituția este interzisă prin lege, constrângerea la prostituție poate fi realizată prin următoarele metode: făptuitorul își impune controlul său asupra practicării prostituției (inclusiv prin intermediul unei persoane terțe sau al unui intermediar) în pofida dorinței victimei de a practica de sine stătător această activitate; făptuitorul impune practicarea prostituției unei persoane care a decis să înceteze această activitate.

În ambele cazuri, voința făptuitorului este distinctă de cea a victimei: impunerea persoanei de a continua practicarea prostituției la care aceasta deja a renunțat și modul de practicare a prostituției – sub supraveghere (cea de-a doua situație). De asemenea, este necesar să subliniem că, în cazul constrângerii, pentru incriminarea proxenetismului nu are importanță dacă aceasta și-a atins sau nu scopul.

Conținutul prostituției nu poate fi realizat printr-un singur act. Suntem de acord cu următoarele păreri: practicarea raporturilor sexuale cu diferite persoane nu are un caracter izolat și întâmplător, ci reprezintă raporturi sexuale repetate, practicate în mod sistematic, cu caracter de obișnuință; intrarea singulară în raporturi sexuale, chiar dacă a fost făcută în schimbul unei recompense, nu reprezintă practicare a prostituției [6, p.61].

Concluzii

Considerăm relevantă delimitarea constrângerii la practicarea prostituției de determinarea la practicarea prostituției. Or, în al doilea caz este vorba fie de „ademenirea” victimei prin promisiunea unei remunerații (dacă aceasta nu a mai practicat-o), fie prin promisiunea unei remunerații mai mari (în cazul în care victima este convinsă spre continuarea îndeletnicirii pe care a decis să o înceteze). Important e ca încurajarea sau convingerea făptuitorului să rezulte nemijlocit în adoptarea de către victimă a hotărârii de a practica prostituția și trecerea la executarea unor acte de practicare a prostituției. Nu putem vorbi despre constrângerea la practicarea prostituției în cazul în care victimei i se promet anumite foloase sau avantaje materiale, facilități sau alte privilegii.

În cazul infracțiunii de proxenetism, făptuitorul și victima au o conexiune care nu poate fi pusă la îndoială.

Referințe:

1. Codul penal al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129.
2. STRETEANU, F. *Tratat de drept penal. Partea Generală*. Vol.I. București, 2008, p.257.
3. Dicționarul Explicativ al Limbii Române. București: Univers Enciclopedic, 1996, p.864.
4. BRÎNZA, S. și al. *Drept penal. Partea Specială*. Chișinău, 2011, p.377.
5. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială*. Chișinău, 2015, p.1180.
6. ДЬЯЧЕНКО, А.П., ИГНАТОВ, А.Н. Ответственность за проституцию и непосредственно с ней связанные правонарушения (сравнительно-правовой анализ). В: *Советское государство и право*, 1990, №8, с.61.

Date despre autor:

Diana HAMĂC, doctorandă, Școala doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova; profesor la Centrul de Excelență în Administrarea Afacerilor.

E-mail: diana_hamac@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-9496-1707

Prezentat la 16.03.2020